

AGGRESSIVENESS IN CHILDREN

Simona Neag

Neag.Gr.Simona@student.utcluj.ro, Baia Mare, România

Abstract

This paper aims to analyze the manifestations of aggression encountered in children in preschool and primary school, through a combination of theoretical and practical analysis.

Regarding the theoretical analysis that represents the foundation on which the entire study is based, the paper will contain information about the definition of the concept of aggression, the importance of approaching aggression in children, aggression and development, and the forms of manifestation of aggression, namely physical and verbal.

Regarding the practical analysis, we conducted a study on a sample of 44 subjects in preschool and primary school, to identify and compare their modes of manifestation, in terms of aggression.

For this study, we used the aggression scale called APPENDIX, which consists of 11 items, to which the children had to respond by placing an X in the box corresponding to the frequency with which the aggressive behavior was performed. In this paper, we addressed the frequency of certain behaviors that emerge from the aggression scale that we applied and some comparisons from the point of view of female or male gender, from the point of view of the school cycle, preschool and primary, and from the point of view of the environment of origin, urban and rural. We also developed a research on the levels of aggression at which each child in the study group is, namely very low aggression, low aggression, moderate aggression, high aggression, very high aggression and extreme aggression. All these results are visible through clearly developed diagrams. The results showed that aggression is present in children's behavior and is expressed through different forms and types of reactions that can be observed within the educational environment.

Keywords: aggression in children; physical aggression; verbal aggression; aggressive behaviors; aggression and development; abnormal aggression; normal aggression;

1. Introducere

1.1 Definirea conceptului de agresivitate

Agresivitatea se poate defini ca fiind „un ansamblu de comportamente ostile care se pot manifesta conștient, inconștient sau fantastic pentru a conduce, degrada, constrânge, nega sau umili o persoană, un obiect investit cu semnificație socială (autoagresiune), cum ar fi comportamentele autodistructive întâlnite în unele tulburări psihice sau chiar în afara acestora (sinucidere rațională).” (Corgoș, 1987, p. 110-111)

1.2 Importanța abordării agresivității la copii

Discutarea problemei referitoare la agresivitatea în rândul copiilor este de o importanță semnificativă deoarece în societatea noastră au apărut numeroase probleme în ceea ce privește adoptarea unui comportament agresiv în rândul copiilor. Prin intermediul sistemelor de mass-media, copiii își dezvoltă partea agresivă, ajungând chiar la violență în școală. (Boboc & Rosoiu, 2019)

Agresivitatea în rândul copiilor este un prim pas către un comportament inadecvat. Momentele în care copiii sunt agresivi, sunt normale, dar dacă acest lucru se întâmplă mai des, se poate ajunge la probleme grave. Agresiunea se poate manifesta atât verbal cât și fizic și este o acțiune nepotrivită, inadaptabilă, având rolul de a urma un interes personal. În ceea ce privește perioada copilăriei timpurii, agresivitatea nu este tratată cu seriozitate, fiind considerată ca făcând parte din procesul de creștere, ceea ce este greșit. (Reebye, 2005)

2. Fundamentare teoretică

2.1 Agresivitatea și dezvoltarea

Conștientizarea copilului despre modul în care poate să își regleze comportamentul agresiv, reprezintă o parte normală a dezvoltării sale. În general agresivitatea de tip fizic atinge un prag înalt la 18-24 luni și începe să scadă până la vârsta de cinci ani, copiii învățând să își autoregleze emoțiile și impulsurile pe care le au. În timp ce copiii își dezvoltă abilitățile din punct de vedere verbal, aceștia încep să împărtășească ceea ce gândesc, sentimentele pe care le au și să își manifeste formele verbale de comportament agresiv. În cadrul primilor ani de școală (4-7 ani), în timp ce copiii încep să interacționeze mai intens și să își dezvolte relații cu colegii lor, agresivitatea manifestată indirect, de exemplu cea relațională și cea socială, începe să crească în intensitate, cu precădere în rândul fetelor. Acest fapt este datorat într-o măsură dezvoltării abilităților la nivel cognitiv și social ale copiilor și în ceea ce privește capacitatea lor de a recunoaște faptul că această formă a agresivității este mai greu de detectat, în consecință, fiind mai puțin predispusă la a fi

pedepsită. Din momentul în care copiii ajung la adolescență, ajung să fie mult mai conștienți de identitatea pe care o au și de statutul lor social în rândul colegilor. Dorința de integrare și de câștigare a popularității, poate dezvolta agresivitatea chiar ajungându-se la un comportament violent asupra altor copii și la complexe de autoritate.

Pentru a diferenția agresivitatea normală de cea patologică, este esențial să se urmărească în profunzime intensitatea, frecvența, afectarea și evoluția acesteia. Agresivitatea care se manifestă în mod constant în decursul primilor 5 ani de viață este considerată o agresivitate anormală. Spre deosebire de agresivitatea normală, care este o perioadă trecătoare, agresivitatea de tip patologic, are o probabilitate ridicată de a provoca disfuncții, crescând intensitatea și frecvența pe parcursul timpului. (Adesanya, et al. 2022)

2.2 Formele de manifestare ale agresivității

• 2.2.1 Agresivitatea fizică la copii

În ceea ce privește dezvoltarea longitudinală a agresivității fizice, s-au depus nenumărate și considerabile eforturi, pentru a găsi mai multe informații despre riscurile acesteia. Perioada preșcolară sau a copilăriei, reprezintă partea cea mai mare în care se manifestă agresivitatea fizică.

Studiile care s-au axat pe abordarea acestei probleme, în cadrul primilor ani de viață, au raportat o creștere a agresivității fizice de la 12 la 24 de luni, fiind urmată mai apoi de un declin de la aproximativ 36 de luni. Un alt studiu a format dezvoltarea cu privire la agresivitatea fizică la peste 10.000 de copii cu vârste cuprinse între 2 și 11 ani, constatându-se o scădere pentru majoritatea copiilor, indicând faptul că majoritatea copiilor au dezvoltat capacitatea de a reduce acest comportament.

Aceste concluzii au demonstrat ideea că aproape toți copiii recurg la folosirea agresivității fizice în perioada copilăriei sau al primilor ani de viață, acesta având un moment de intensitate ridicat la sfârșitul copilăriei, reducându-se în decursul anilor următori. În ciuda afirmațiilor referitoare la faptul că sugarii se implică în conflicte utilizând forța fizică, se regăsește o inexistență a datelor care privesc dezvoltarea normativă a agresivității fizice, foarte timpurie. Cercetările care există, ne arată faptul că nu există o creștere în utilizarea agresivității fizice, după perioada de copilărie, chiar și pentru cazurile cu niveluri ridicate ale agresivității fizice. Acest fapt semnalizează faptul că trebuie să acordăm o importanță semnificativă concentrării asupra grupelor mai mici de vârstă. (Nærde, et al., 2014)

• 2.2.2 Agresivitatea verbală la copii

Agresivitatea verbală reprezintă folosirea cuvintelor ostile pentru a insulta, pentru a adresa amenințări și pentru a-i speria pe ceilalți sau pentru a-i face să se înfurie. Aceasta include de multe

ori mesaje și gesturi și este de obicei urmată de agresiunea de tip fizic. Datorită faptului că, copiii preșcolari merg la grădiniță, iar acolo începând să aibă interacțiuni directe cu alți copii, agresivitatea devine o problemă importantă. Se poate spune că tensiunea din mediul școlar este principalul factor al agresivității la această vârstă, iar copiii folosesc adesea diferite forme, de exemplu activitatea, pentru a răspunde acestei tensiunii. (Shirkosh, et al., 2015)

3. Metodologie

3.1 Studiu

Prin acest studiu, mi-am propus să investighez felul de manifestare al agresivității în rândul copiilor din ciclul preșcolar și primar, abordând teme precum:

- evaluarea incidentelor formelor de agresivitate identificate în rândul copiilor;
- realizarea unei comparații între agresivitatea feminină și masculină, în rândul copiilor;
- realizarea unei comparații între agresivitatea manifestată în rândul copiilor din ciclul primar și cei din ciclul preșcolar;
- realizarea unei comparații ale agresivității manifestate de copii, între cele două medii de proveniență, urban și rural;
- evaluarea nivelului de manifestare al agresivității tuturor copiilor.

3.2 Descrierea metodologiei de lucru

Pentru acest studiu am folosit scala de agresivitate APPENDIX, care are în componența sa, 11 itemi, care denumesc anumite comportamente de agresivitate observabile, pe care am dorit să le descopăr în rândul copiilor. (Orpinas & Frankowski, 2001)

Nr. Crt.	În ultimele 7 zile:	Niciodată	O dată	De două ori	De trei ori	De patru ori	De cinci ori	De mai mult de șase ori
1.	<i>I-am necăjit pe ceilalți doar ca să îi supăr.</i>							
2.	<i>M-am enervat foarte ușor pe cineva.</i>							
3.	<i>Am lovit înapoi când cineva m-a lovit primul.</i>							

4.	<i>Am spus lucruri despre alți copii ca să-i fac pe ceilalți să râdă.</i>							
5.	<i>I-am încurajat pe alți copii să se bată.</i>							
6.	<i>Am împins alți copii.</i>							
7.	<i>Am fost nervos/nervoasă toată ziua.</i>							
8.	<i>M-am bătut cu cineva pentru că eram nervos/nervoasă.</i>							
9.	<i>Am lovit pe cineva cu palma sau cu piciorul.</i>							
10.	<i>I-am numit urât pe alți copii.</i>							
11.	<i>Am spus că o să rănesc sau că o să lovesc pe cineva.</i>							

Tabel 5. Scala de agresivitate APPENDIX.

Pentru a se nota această grilă de observație, subiecții au avut de notat cu un X, căsuța corespunzătoare care indică de câte ori a apărut acel comportament într-o perioadă de 7 zile. Comportamentele vizate sunt cuprinse în Tabelul 1.

Chestionarul a fost aplicat în varianta creion-hârtie. Această metodă a permis o colectare eficientă și fidelă a datelor relevante pentru acest studiu.

3.3 Descrierea lotului de studiu

Acest studiu a fost aplicat unor subiecți, în număr de 44, din ciclurile preșcolar și primar de la Grădinița cu program prelungit din orașul Târgu Lăpuș și de la Liceul Tehnologic „Grigore

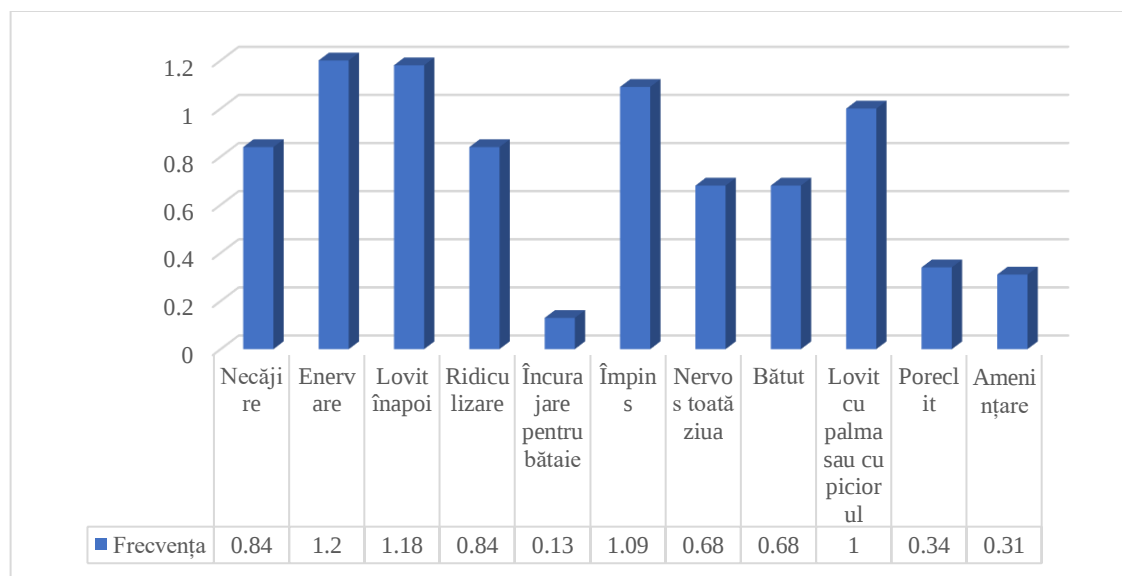
Moisil” din orașul Târgu Lăpuș , mai exact în cadrul grupei mijlocii, copiii având vârste de 4 și 5 ani și în cadrul clasei a doua, copiii având vârste de 8, 9 și respectiv 10 ani.

În cadrul acestui lot de studiu, fac parte 23 de fete, 16 fete din ciclul preșcolar și 7 fete din ciclul primar, dintre care 14 fete sunt din mediul urban și 9 sunt din mediul rural și 21 de băieți, 14 din ciclul preșcolar și 7 din mediul primar, dintre care 7 sunt din mediul urban și 14 sunt din mediul rural.

4. Rezultate

4.1 Rezultatele obținute și interpretarea acestora

Rezultatele obținute pentru atingerea primului obiectiv „evaluarea incidentelor formelor de agresivitate identificate în rândul copiilor preșcolari și a școlarilor mici” sunt sintetizate în Figura 1.

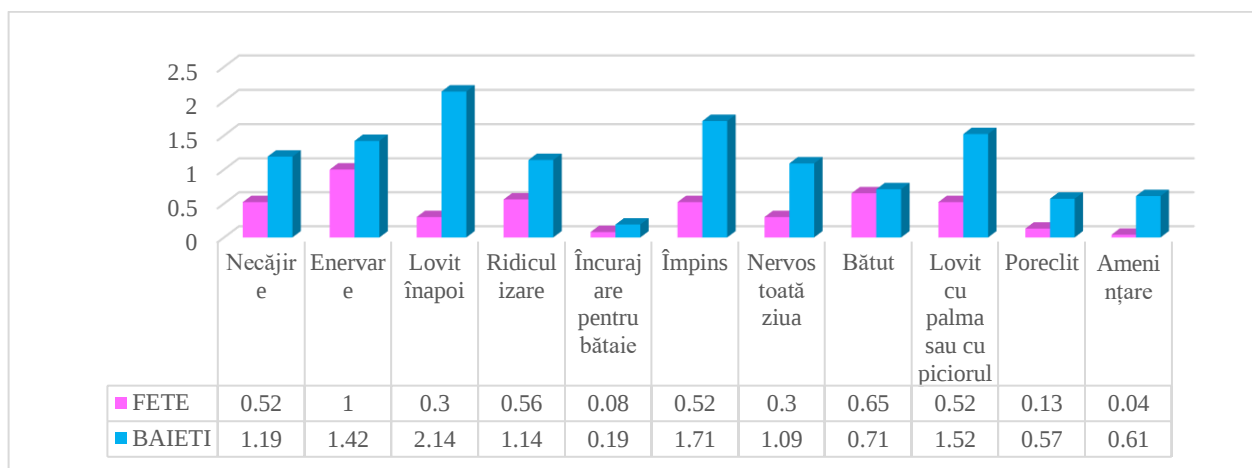
Figură 7. Frecvența tipurilor de comportamente agresive, manifestate în ultimele șapte zile, în cadrul lotului de studiu.

În acest caz se poate observa că cea mai ridicată frecvență de manifestare, este înregistrată în cazul reacției de „Enervare”, aceasta având o valoare medie de 1,20, ceea ce înseamnă că acest comportament e folosit cam odată pe săptămână. Tot în acest caz se poate observa și cea mai

scăzută frecvență de manifestare a agresivității, iar aceasta este înregistrată în cazul reacției de „Încurajare pentru bătaie”, aceasta având o valoare medie de 0,13, ceea ce înseamnă „aproape niciodată”.

Prin intermediul acestor rezultate putem observa faptul că „Enervarea” are cea mai ridicată valoare, manifestându-se mai des, în comparație cu „Încurajarea pentru bătaie”, care are cea mai scăzută valoare, manifestându-se mult mai puțin.

Rezultatele obținute pentru atingerea celui de-al doilea obiectiv „realizarea unei comparații între agresivitatea feminină și masculină, în rândul copiilor” sunt sintetizate în Figura 2.

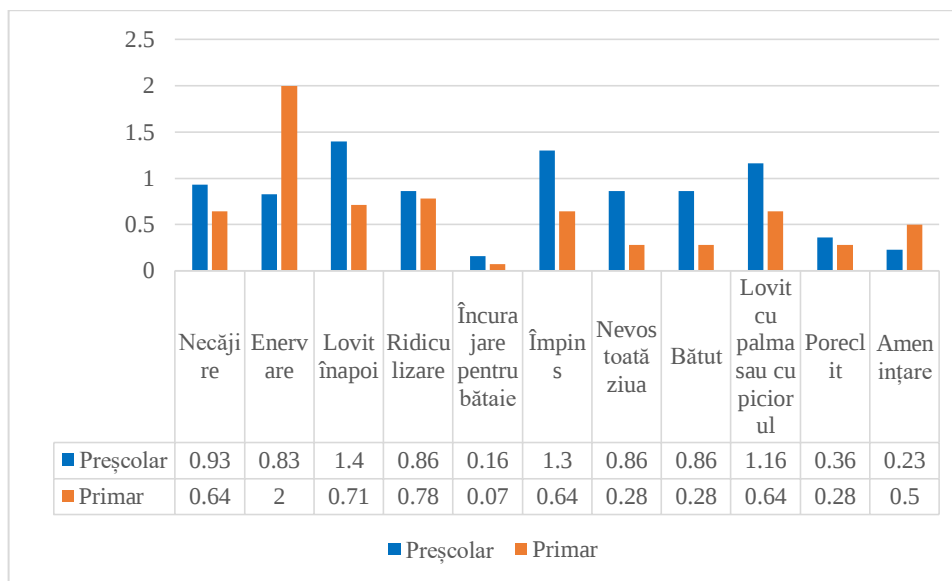

Figură 8. Comparația dintre manifestarea agresivității dintre fetele și băieții din lotul de studiu, în ultimele 7 zile.

Prin intermediul rezultatelor prezentate în această diagramă, se poate observa în mod clar, predispoziția băieților de a manifesta comportamente agresive mult mai mult decât fetele. După cum se poate observa cel mai frecvent comportament pe care băieții îl manifestă este cel de „A lovi înapoi când cineva a lovit primul”, care are o valoare medie de 2,14, iar cel mai puțin manifestat comportament este de „Încurajarea pentru bătaie” având o valoare medie de 0,19. În cazul fetelor, cel mai frecvent comportament pe care acestea le manifestă cel mai des este „Enervarea”, care are o valoare medie de 1,00, iar cel mai puțin întâlnit comportament este cel de „Amenințare”, având o valoare medie de 0,04.

Prin intermediul acestor rezultate putem observa faptul că diferența dintre fete și băieți în ceea ce privește comportamentele de agresivitate manifestate, este una considerabilă, băieții fiind mult mai predispuși spre comportamente agresive decât fetele.

Rezultatele obținute pentru atingerea celui de-al treilea obiectiv „realizarea unei comparații între agresivitatea manifestată în rândul copiilor din ciclul primar și cei din ciclul preșcolar” sunt sintetizate în Figura 3.

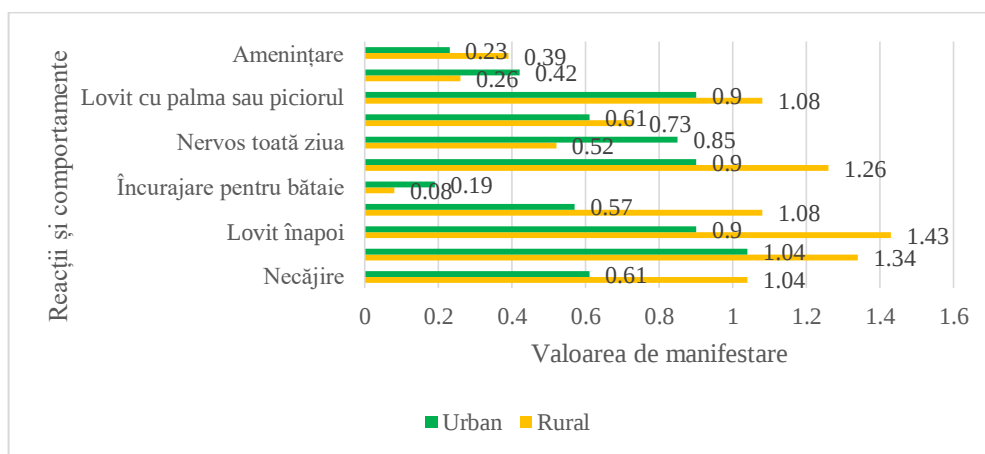

Figură 9. Comparația dintre agresivitatea manifestată în ciclurile preșcolar și primar, în rândul copiilor din lotul de studiu, în ultimele 7 zile.

Prin intermediul rezultatelor prezentate în această diagramă, se poate observa în mod clar, faptul că, copiii preșcolari au tendința de a folosi mai frecvent comportamente agresive decât copiii școlari mici, în activitățile zilnice. Copiii din ciclul preșcolar, au o tendință ridicată, în ceea ce privește comportamentul de „A lovi înapoi când cineva a lovit primul”, având o valoare medie de 1,40, iar cel mai puțin întâlnit comportament este „Încurajarea pentru bătaie”, având valoarea medie de 0,16. Copiii din ciclul primar au și ei câteva comportamente de agresivitate care sunt mai des folosite decât cele ale preșcolarilor și anume „Enervarea”, care are valoarea medie de 2,00, cea mai mare valoare de agresivitate în ciclul primar și „Amenințarea”, având valoarea medie de 0,50. Ce mai scăzută valoare medie pe care copiii din ciclul primar o au este 0,07, pentru comportamentul de „Încurajare pentru bătaie”.

Prin intermediul acestor rezultate ne dăm seama de faptul că, copiii din ciclul preșcolar manifestă în aproape toate cazurile mai multă agresivitate decât copiii din ciclul primar.

Rezultatele obținute pentru atingerea celui de-al patrulea obiectiv „realizarea unei comparații ale agresivității manifestate de copii, între cele două medii de proveniență, urban și rural” sunt sintetizate în Figura 4.

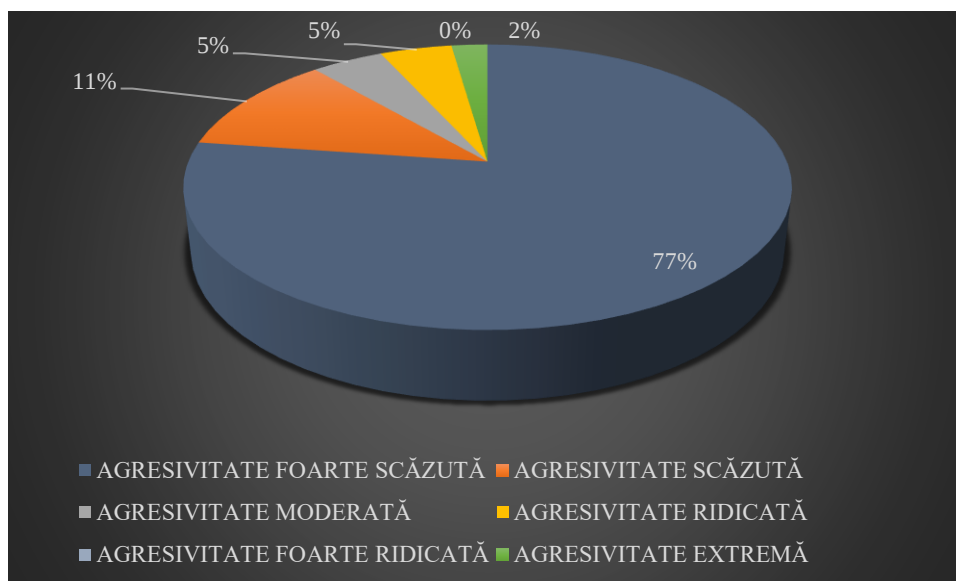

Figură 10. Comparația dintre manifestarea agresivității în rândul copiilor din lotul de studiu, din mediile de proveniență, urban și rural, în ultimele 7 zile.

Prin intermediul rezultatelor prezentate în această diagramă, se poate observa în mod clar predispoziția copiilor din mediul rural de a manifesta agresivitate față de copiii din mediul urban, care manifestă mai puține comportamente de agresivitate. Copiii din mediul rural au o frecvență ridicată, în ceea ce privește „A lovi înapoi când cineva a lovit primul”, având o valoare medie de 1,43, iar cel mai puțin întâlnit comportament este „Încurajarea pentru bătaie”, având valoarea medie de 0,08. Se poate observa și faptul că și copiii din mediul urban, manifestă câteva tipuri de agresivitate, mai ridicate decât copiii din mediul rural și anume „Nervozitatea pe tot parcursul zilei”, care are valoarea medie de 0,85, „Poreclirea”, care are valoarea medie de 0,42 și „Încurajarea pentru bătaie”, având valoarea medie de 0,19, aceasta fiind și cea mai scăzută din cadrul copiilor din mediul urban. Cea mai ridicată valoare în cazul copiilor din mediul urban este de 1,04, fiind de „Enervarea”.

Prin intermediul acestor rezultate, ne putem da seama de faptul că, copiii din mediul rural, prezintă în majoritatea cazurilor, mai multă agresivitate decât copiii din mediul urban.

Rezultatele obținute pentru atingerea celui de-al cincilea obiectiv „evaluarea nivelului de manifestare al agresivității tuturor copiilor” sunt sintetizate în Figura 5.

Figură 11. Nivelele de agresivitate ale copiilor din lotul de studiu, în ultimele 7 zile.

Prin intermediul rezultatelor prezentate, se poate observa în mod clar numărul de copii specific pentru fiecare nivel de agresivitate prezentat în diagramă. În cazul agresivității foarte scăzute, 34 (77%) din totalul copiilor (44) la care s-a aplicat scala de agresivitate APPENDIX, încadrându-se aici copiii cu valori medii cuprinse între 0 și 10, se află la acest nivel de agresivitate, aceștia neagresând aproape niciodată pe cineva, 5 copii (11%), din total, cu valori cuprinse între 10 și 20, se află la nivelul de agresivitate scăzută, aceștia fiind cei care folosesc un comportament agresiv cam odată pe săptămână, 2 copii (5%) din total, cu valori cuprinse între 20 și 30, se află la nivelul de agresivitate moderată, care folosesc comportamente agresive ocazional, 2 copii (5%) din total, cu valori cuprinse între 30 și 40, se află la nivelul de agresivitate ridicată, manifestând comportamente agresive de 2/3 ori pe săptămână, niciunul dintre copii (0%), cuprinzând valori medii între 40 și 50, nu se află la nivelul de agresivitate foarte ridicată, însemnând faptul că comportamentul agresiv ar fi trebuit să se manifeste aproape în fiecare zi, iar un copil (2%) din total, având o valoare medie de 60 se află la nivelul de agresivitate extremă, comportamentul agresiv al acestuia manifestându-se în fiecare zi.

Prin intermediul acestor rezultate, ne putem da seama că cel mai mare procentaj este atribuit copiilor aparținând nivelului de agresivitate foarte scăzută.

5. Discuții și concluzii

În concluzie prin acest studiu, am reușit să găesc date reale despre modul în care agresivitatea se manifestă în rândul copiilor, fete și băieți, din ciclul preșcolar și primar, aparținând mediilor de proveniență urban și rural și despre nivelele de agresivitate la care se situează toți copiii din lotul de studiu.

În cadrul rezultatelor primului obiectiv vizat, și anume: „evaluarea incidentelor formelor de agresivitate identificate în rândul copiilor”, „Enervarea” are cea mai ridicată valoare, manifestându-se mai des, în comparație cu „Încurajarea pentru bătaie”, care are cea mai scăzută valoare, manifestându-se mult mai puțin.

În cadrul rezultatelor celui de-al doilea obiectiv vizat, și anume: „realizarea unei comparații între agresivitatea feminină și masculină, în rândul copiilor”, putem observa faptul că diferența dintre fete și băieți în ceea ce privește comportamentele de agresivitate manifestate, este una considerabilă, băieții fiind mult mai predispuși spre comportamente agresive decât fetele.

În cadrul rezultatelor celui de-al treilea obiectiv vizat, și anume: „realizarea unei comparații între agresivitatea manifestată în rândul copiilor din ciclul primar și cei din ciclul preșcolar”, ne dăm seama de faptul că, copiii din ciclul preșcolar manifestă în aproape toate cazurile mai multă agresivitate decât copiii din ciclul primar.

În cadrul rezultatelor celui de-al patrulea obiectiv vizat, și anume: „realizarea unei comparații ale agresivității manifestate de copii, între cele două medii de proveniență”, ne putem da seama de faptul că, copiii din mediul rural, prezintă în majoritatea cazurilor, mai multă agresivitate decât copiii din mediul urban.

În cadrul rezultatelor celui de-al cincilea obiectiv vizat, și anume: „evaluarea nivelului de manifestare al agresivității tuturor copiilor”, ne putem da seama că cel mai mare procentaj este atribuit copiilor aparținând nivelului de agresivitate foarte scăzută.

Din toate rezultatele pe care eu le-am găsit, am descoperit faptul că atât în cadrul frecvenței tipurilor de comportamente agresive ale copiilor, comparației dintre manifestarea agresivității dintre fete și băieți, comparației dintre agresivitatea manifestată de copiii din ciclurile preșcolar și primar cât și în cadrul comparației dintre manifestarea agresivității în rândul copiilor din mediile de proveniență urban și rural, comportamentele și reacțiile de tipul „A lovi înapoi când cineva a lovit primul”, „Enervare”, „Împingerea” și „Lovirea celor din jur cu piciorul sau cu palma” sunt

cele mai frecvente, iar „Încurajarea pentru bătaie”, este un comportament cu o frecvență foarte scăzută.

Prin acest studiu mi-am dorit să explorez modul de manifestare al agresivității la copiii din ciclurile preșcolar și primar.

6. Bibliografie

- Adesanya, D. O., Johnson, J., & Galanter, C. A. (2022). Assessing and treating aggression in children and adolescents. *Pediatric Medicine*, 5(18), 1-22. doi:10.21037/pm-20-109
- Boboc, D., & Rosoiu, N. (2019). Aggressiveness in Children—A Serious Problem of Nowadays' Society. *Annals Series on Biological Sciences*, 8(1), 53-64.
- Corgoș, C. (1987). *Dicționar enciclopedic de psihiatrie*. București: Editura Medicală.
- Nærde, A., Ogden, T., Janson, H., & Zachrisson, H. D. (2014). Normative development of physical aggression from 8 to 26 months. (K. Pérez-Edgar, Ed.) *Developmental Psychology*, 50(6), 1710-1720. Preluat de pe <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0036324>
- Orpinas, P., & Frankowski, R. (2001). The Aggression Scale: A self-report measure of aggressive behavior for young adolescents. *The Journal of Early Adolescence*, 21(1), 50-67. doi:DOI: 10.1177/0272431601021001003
- Reebye, P. (2005). Aggression during early years—infancy and preschool. *The Canadian child and adolescent psychiatry review*, 14(1), 16-20. Preluat de pe <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC2538723/>
- Shirkosh, S., Mirzaie, M., Tabari, R., Kazemnejad Leili, E., & Rostami, M. (2015). Predictors of physical and verbal aggression in preschoolers. *Caspian Journal of Pediatrics*, 1(2), 39-44. Preluat de pe https://caspianjp.ir/browse.php?a_id=39&sid=1&slc_lang=en